

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

-

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

-

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

-

Yleistä

-

Luku 1 - Yleiset säännökset

3 § Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kohdassa (sivu 41) arvioidaan terveydensuojelulain ja työturvallisuuslain suhdetta ja todetaan, että terveydensuojeluviranomaisella olisi toimivaltaa myös työpaikkojen terveydellisiin ympäristöolosuhteisiin, jos työsuojeluviranomaisen toimivalta ei riitä poistamaan haittaa. Esimerkkinä tästä olisi työpaikat, joissa ei ole palkattuja työntekijöitä tai jos haitan poistamiseksi olisi tarpeen velvoittaa rakennuksen omistajaa. Lausuntona todetaan, että terveydensuojelulakia ei ole tarpeen muuttaa tähän suuntaan. Työturvallisuuslain muuttaminen nähdään näissä olosuhteissa tärkeämpänä.

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

6 § Kunnan terveydensuojelun tehtävät

Ehdotukset lainsäädännön kehittämiseksi nähdään hyvinä. Erityisesti selkeä lainsäädäntö, vaatimukset toiminnanharjoittajille sekä laadukas ja kattava valvonnan ohjeistus nähdään keinoina valvonnan yhdenmukaistamisena. Lain kehittämisessä tulisi huomioida pienimuotoinen toiminta.

Riskinarviointi paikallistasolla ei itsessään tuo tasapuolista asetelmaa toiminnanharjoittajia kohtaan koko Suomessa. Paikalliset olosuhteet ja esimerkiksi asiakasmäärät ovat hyvin erilaisia isoissa kaupungeissa vs. pienet taajamat. Vaatimusten kohtuuttomuus voi vaikuttaa yritysten perustamiseen.

8 § Häiriötilanteisiin varautuminen

Ehdotuksena todetaan terveydensuojelulakiin lisättäväksi kunnan terveydensuojeluviranomaiselle velvollisuus huolehtia siitä, että häiriötilanteiden hoitamiseksi terveydensuojeluviranomainen on tavoitettavissa myös virka-ajan ulkopuolella (varallaolo). Lausuntona todetaan, että on hyvä arvioida vielä virka-ajan ulkopuolisen tavoitettavuuden todellisia hyötyjä vs. kustannukset.

Arviointimuistiossa varallaoloa perustellaan talousveden saastumistilanteissa vaaratiedotteen antamisen viivästymisellä. Vaaratiedotteen antaminen on tehtävä, joka delegoidaan määrätyille viranhaltijoille, jolloin voi tulla haasteelliseksi osaavan henkilökunnan riittävyys varallaoloon. Varallaolon järjestäminen yhteistyönä ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden välillä nähdään haastavaksi toteuttaa käytännössä. Onko varalla olevalla henkilöllä riittävä tuntemus toisen valvontayksikön alueen toiminnasta (esim. vaaratiedotteen antaminen talousveden saastumistilanteessa)? Varallaolovelvollisuus vaikutukset ammatin houkuttelevuuteen tulee myös arvioida.

Lisäksi on hyvä arvioida, mikä on hyvä tapa huomioida yhteistyötahot häiriötilanteiden suunnitelman tekemisessä. Häiriötilanteiden suunnitelman tekeminen lausuntojen tai muiden asiakirjojen välityksellä on hyvin työllistävä.

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

13 § Ilmoitusvelvollisuus

Lausuntona todetaan, että esimerkiksi hotellien altaiden muuttuminen yleiseksi uima-altaaksi ja yksi ilmoitus/toimipaikka ovat hyviä muutosehdotuksia.

Majoitustoimintaan tarkoitettujen tilojen riskiluokitukseen ja eri ohjeiden tai tahojen majoitustiloista käyttämien nimikkeiden yhdenmukaisuuteen toivotaan selvennystä. Toivotaan vielä pohdintaa siitä, että onko tarpeen muuttaa riskiluokitusta vielä esimerkiksi ainakin osaksi kävijämäärä tai vuodepaikoista riippuvaksi. Aamiaismajoitus-nimikkeen pois jättäminen voisi olla perusteltua, majoitustilojen terveyshaittaa tuskin arvioidaan aamiaisen perusteella. Nimikkeet tulee olla selkeät ja yhtenevät (Valvira, STM) ja kohteet luokiteltavissa helposti.

Vuosien aikana on käyty paljon keskustelua sekä muutettu valvontalinjausta siitä, että valvotaanko sellaiset kauneudenhoitoa harjoittavat terveydenhoitoalan toimijat myös terveydensuojelulain mukaisesti, jos kauneudenhoitoa myös tarjotaan. Toiminnanharjoittajia sekä kuntien viranhaltijoiden uskottavuuden vuoksi on tarpeen tehdä jokin pysyvä ja selkeä päätös/linjaveto asiassa, josta tulee myös tiedottaa hyvin. Tiedottajan tulee olla jokin muu taho kuin paikallinen ympäristöterveydenhuolto esimerkiksi Valvira ottaessaan vastaan terveydenhoitoalan ilmoituksia. Lisäksi huomioitavaa on, että kauneudenhoitoalan- ja terveydenhoitoalan toimijoita ei käsitellä

lakiluonnoksen mukaisessa tekstissä yhdenmukaisesti. Terveystenhoitoalan toimijalla ei olisi siten jatkossa kauneushoitoalan toimipaikan eikä -toiminnan valvontaa. Tällainen toimija voi tehdä ja laajentaa kauneushoitoalveluitaan halutessaan periaatteessa ilman valvontaa.

Kotirauhan suojan piirissä tapahtuva toiminta sekä riskiluokitus tulee selkeästi laissa avata ja määritellä. Lisäksi tulee ottaa huomioon elintarvikelain tulkinta asiassa. Terveystensuojelulain tarkoituksena on ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Ehdotuksena lainsäädännön kehittämisessä todetaan, että kodin yhteydessä toimivien toimintojen tarkastus ei ole haittojen ennaltaehkäisyn näkökulmasta käytännössä mahdollista. Toiminnasta aiheutuvien terveyshaittojen ennaltaehkäisemiseksi toiminta olisi syytä pystyä tarkastamaan. Asiakirjatarkastukset kodin yhteydessä toimiviin toimintoihin ei ole valvonnan näkökulmasta toimiva ratkaisu.

Ehdotuksessa esitetään, että tilan käyttötarkoituksen muutoksiin liittyvät hallintoasiat vaativat ilmoitusmenettelyprosessin kehittämistä. Lisäksi todetaan, että terveydensuojeluviranomainen arvioi käyttötarkoituksen vastaisen tilanteen merkityksen terveysriskin näkökulmasta ja voi antaa määräyksiä asiassa.

Lausuntona todetaan, että tulee arvioida ilmoitusmenettelyprosessin kehittämisen kustannukset ja, että rakennusviranomainen olisi myös jatkossa se viranomainen, joka antaa määräyksiä käyttötarkoituksen muutoksiin liittyvissä asioissa.

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

Arviointimuistiossa annetut ehdotukset lainsäädännön kehittämiseksi ovat tarpeellisia ja hyviä. Erityisesti pienten laitosten, joilla ei ole omaa vedenhankintaa, säätelyä ja valvontaa tulee keventää. Näiden laitosten valvonnassa tulee painottaa riskiperusteisuutta.

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

-

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

26 § Asunnon ja muun oleskelutilan terveydelliset vaatimukset

Lausuntona todetaan, että mikäli kotieläinten määrään voidaan puuttua jatkossa siivottomuustapauksissa, on hyvä määritellä esimerkiksi eläinmäärä / m² tai jokin muu selkeä määritelmä. Lisäksi todetaan, että lyhytaikaiseen majoitukseen ei ole tarpeen säätää omia terveydensuojeluun liittyviä vaatimuksia. Muutoinkin majoitukseen liittyvät määritelmät tulee yhtenäistää esimerkiksi rakentamislain ym. lakien kanssa.

27 § Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvä terveyshaitta

Lausuntona todetaan, että laissa tulee olla selkeä vastuunjako, kuten tälläkin hetkellä on. Asianosaiset voivat sopia toimenpiteiden toteuttamisesta ja kustannuksista prosessin ulkopuolella.

29 § Uimaveden säännöllinen valvonta

Uimakauden alkamisen ja päättymisen määrittäminen nykyisellä tavalla koetaan hankalaksi (päivämäärät). Nykyinen uimakausi ei vastaa todellista uimarannan käyttöä. Uimaveden valvonnan tulisi pystyä mukautumaan lainsäädännön antamien keinojen kautta esim. toukokuussa esiintyviin hellekausiin.

Lausuntona todetaan, että pidetään hyvänä asiana yleisen altaan ja allasvesiasetuksen soveltamisalan määritelmän tarkentamista. Pidetään tärkeänä, että on laskentamalli näytteenottosuunnitelman tekemiseen. Kävijämäärään perustuva laskentamalli on ollut hyvä. Laitos on jo tällä hetkellä pystynyt vähentämään näytteenottoa arvioimalla altain allaskuormitusta. Riskinarviointi vaatii yleensä kohtuullisen pitkän ajan historiatietoa ja voi olla hankala soveltaa heti esimerkiksi uusiin allastiloihin.

31 § Mikrobit ja vahinkoeläimet

Haittaeläin-termiä olisi syytä tarkentaa. Mitkä eläimet luetaan terveydensuojelulain mukaan haittaeläimiksi tai määritellä haittaeläin sen aiheuttaman haitan perusteella (terveyshaitta, sairastuminen, rakenteiden vaurioituminen).

Laissa määritelty kiinteistön omistajan vastuu haittaeläinten torjunnassa ja poistamisessa sekä kunnan vastuu yleisten alueiden osalta, on ollut toimiva määritelmä. Ludetapauksissa asia on hankalampi, varsinkin jos useita asuntoja, joissa todetaan ongelmaa. Vastuujako voisi olla samanlainen kuin 27 §:ssä. Jos laissa määritellään, että kunta vastaa torjuntatoimenpiteistä, ne oletettavasti jäävät myös kunnan vastuulle.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

-

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

-

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

Ehdotuksena on, että valvonnan perusmaksu muutetaan 150 eurosta 180 euroon. Lisäksi ehdotetaan, että kaikki ilmoitusvelvolliset toiminnot sisältyisivät valvonnan perusmaksuvelvollisuuden piiriin, vaikka osaa valvontakohteista voitaisiinkin valvoa vain terveyshaittaepäilyjen perusteella. Laissa säädetään maksuvelvollisuus useamman toimijan toimipaikassa.

Lausuntona todetaan, että tällä hetkellä luodaan isoja komplekseja, joissa on monta ilmoitusvelvollista toimintoa, mutta saattaa olla vain yksi toimija. Muutos ehkä selkeyttää tilanteita. Useamman toimijan paikan maksuvelvollisuuden määräytyminen on ehkä syytä jättää toimijoiden vastuulle tai onko sitten tarpeen velvoittaa määrittelemään toimipaikan vastaava toimija, jolle myös velvoitteet voidaan määritellä. Hinnan korotus saattaa tuntua isolta joidenkin toimijoiden mielestä ja

varsinkin, jos muutetaan kaikki ilmoitusvelvolliset toiminnot perusmaksuvelvollisiksi. Lain uudistuksen tuomaan valvontaan ja valvottaviin kohteisiin saattaa tulla muutoksia, joten riittävän pitkä siirtymäaika ja tiedottaminen muutoksesta tulee olla kattavaa.

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

-

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

53 § Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka

Pykälän ensimmäinen momentti ei vastaa pykälää (uhkasakko, teettämis- ja keskeyttämisuhka). Pykälää tulee tarkentaa/muuttaa tai ensimmäisen momentin kohta tulee siirtää erilliseen pykälään. Ensimmäinen momentti ei koske uhkasakkoa eikä teettämis- ja keskeyttämisuhkaa.

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisia säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

-

Terveystensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

-

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

Lausuntona todetaan, että kesämökit eivät kuuluisi terveystensuojelulain mukaiseen valvontaan, koska niiden valvonta on haasteellista esimerkiksi niiden kunnon, varustelun (vain kesäkäyttö) jne. osalta. Oleskelijan on myös mahdollista välttää tilojen käyttöä itse.

Lausuntona todetaan, että pidetään tärkeänä lisätä ilman kuivuuden huomioon ottaminen haittojen arvioinnissa. Ollaan samaa mieltä siitä, että kuivuudelle ei ole tarpeen asettaa minimirajaa, koska sää- ja asuntojen olosuhteet ovat erilaisia.

Lausuntona todetaan, että pohdinta ilmanvaihdon vähimmäisarvon muuttamisesta vain yhteen alempaan lukuarvoon 4 dm³/s, saattaa muuttaa kohteiden sisäilmanlaatua edelleen huonompaan suuntaan. Riittävään ilmanvaihdon edellytyksiin (6 dm³/s) on yritetty panostaa myös terveystensuvonnan vaatimuksissa esimerkiksi lausuntoja annettaessa ja arvioitaessa ilmanvaihdon riittävyyttä sisäilman ongelmatapauksissa. Kokonaisuuden huomioonottaminen on tärkeää, mutta lakiin on edelleen tarpeen kirjata raja-arvo, joka on hyvällä tasolla.

Taloudelliset vaikutukset

Lausuntona todetaan, että ulkopuolisten asiantuntijoiden osaamisvaatimusten arviointi lisää kustannuksia ja nostaa asiantuntijapalveluiden hintoja. Tälläkin hetkellä sertifioidun ulkopuolisen asiantuntijan raportteja arvioidaan vuosittain. Hintojen noustessa saattaa lisätä sertifioimattomien asiantuntijoiden käyttämistä.

Lausuntona todetaan, että varallaolon keskittämällä haetaan varallaolon kustannuksiin säästöjä. Pitäisi kuitenkin arvioida koko varallaolon kustannuksia hyötyihin nähden. Onko tarpeen luoda varallaolojärjestelmä koko Suomen alueella tai olisiko tarpeen tehdä tässäkin riskinarvio vs. asukasmäärä vs. hyödyt? Onko kustannuksissa laskettu kuitenkaan sitä, että vaikka isomman alueen varallaolosta saadaan kustannusten alentamista, mutta paikallisen viranomaisen / talousveden asiantuntijaa kuitenkin tarvitaan?

Lausuntona todetaan, että ympäristöterveydenhuollon asiakirjojen arkistointi on tapahtunut kuntien järjestelmissä, samoin kuin muidenkin kunnan yksiköiden asiakirjojen arkistointi. Vati ei poista kuntien arkistointijärjestelmiä, vaan tulee toiseksi järjestelmäksi kuntien järjestelmien rinnalle, kuten tälläkin hetkellä. Kunta tai alueelliset valvontayksiköt ovat vastuussa ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä. Vatin kehittämistä pitäisi suunnata käyttäjäystävällisempään suuntaan eli tulisi panostaa käytettävyyteen ensin.

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Aro Jonna
Etelä-Satakunnan ympäristöterveydenhuolto